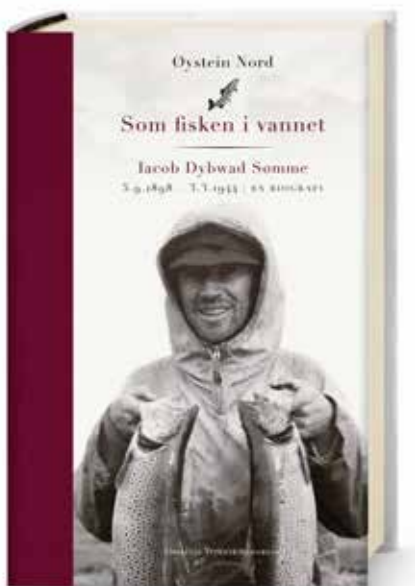

Som fisken i vannet – en biografi av Iacob Dybwad Sømme

Iacob D. Sømme er en legende for alle som kjenner til eller jobber med norsk ferskvannsfiskeforvaltning. I første rekke forbindes han med Norges kanskje mest populære bok om ørretfiske – «Ørretboka» - første gang utgitt i 1941. Deretter forbindes han med konflikten i mellomkrigstida om fiskeregler på Hardangervidda, ofte betegnet som «Viddesaken». Til slutt er også hans innsats i motstandsbevegelsen og tragiske endelikt da han ble skutt av de tyske okkupasjonsstyrkene i 1944 godt kjent. IDS er fortsatt for mange i dag en legende og et navn mange har et forhold til. Slik sett har biografen, idehistorikeren Øystein Nord som med denne boka debutterer, et meget spennende utgangspunkt og masse interessant materiale å behandle. På denne bakgrunnen er det med stor forventning jeg har lest boka.

«Som fisken i vannet» starter med en kort og nøktern beskrivelse av Sømmes oppvekst, og deretter følger en lang rekke, i hovedsak korte, refererende kapitler av hans akademiske og yrkesmessige karriere i perioden 1920 - 1940. Innimellom snaue redegjørelser for ulike arbeider og oppdrag han utførte, får vi vite i korte, ukommenterte setninger at han ble gift i 1930, far i 1931 og skilt i 1939. Et lite kapittel på en drøy halv side tar for seg hans utmeldelse av statskirken i 1931. Kun hva gjelder den såkalte Viddesaken og i de avsluttende avsnittene som tar for seg hans arbeid i motstandsbevegelsen bidrar biografen med litt fyldigere framstillinger, og noen grad av vurdering. For Viddesakens del blir det som regel med påvisninger av hvordan alliansene for og mot Sømme utviklet seg, og hvordan Sømme gradvis la seg ut også med tidligere støttespillere og venner.

En biografi defineres ofte som en persons livshistorie, skrevet av en annen, enten som en ren oppregning av de ytre begivenheter i en persons liv, eller som en bredere skildring, der liv og virke, karakterutvikling og årsakssammenheng blir beskrevet. Nord har i boka holdt seg til en meget nøktern, oppregnende stil og årsakssammenhenger er lite belyst. Jeg antar at den konservative og korte formen er et bevisst valg, ut fra et ønske om å fokusere på hans yrkesliv samt virket i motstandsbevegelsen. Biografiens klart viktigste verdi er at vi for første gang har fått en samlet framstilling av Iacob D. Sømmes faglige virke. Dette er framstilt i en grundig og ikke minst vakker bokutgivelse, med verdifulle illustrasjoner og fulgt av et imponerende noteverk. Min hovedinnvending til biografien er at den

mangler viktige analyser og drøftinger, og derfor ikke evner å gi gode svar på hvem denne legenden var! Det lengste Nord går i analytisk retning er å framheve at Sømme var et barn av sin tid og svært opptatt av (næringsmessig) bruk av fiskeressursene. Vi får ingen svar eller hypoteser om hva som lå bak hans iverdighet eller stridbarhet – skulle vi fått svar på dette måtte biografen ha gått dypere inn i IDS sin personlighet. Var det politiske eller personlige årsaker og motiver? Eller faget? Svaret uteblir.

Biografien gir et interessant bilde inn i den offentlig-private fiskeforvaltningen i mellomkrigstiden, og viser hvordan det den gangen var vanlig for en og samme person å engasjere seg både i rollen som fagmann, tillitsvalgt og byråkrat. Heller ikke dette drøftes. Vi får heller analyse av om Sømme hadde rett i Viddesaken – temaet som opptar størst plass i boka, og der forfatteren i større grad kunne trukket veksler på det andre har gjort av vurderinger om dette.

Sømme tok trolig feil, i følge fiskeribiolog Tore Qvenild, som mener at det var klimaforholdene i mellomkrigstida som lurte Sømme (Qvenild 2004).

Til tross for den knappe formen, og manglende drøfting av på mange påtrengende spørsmål, representerer biografien et verk som anbefales for de som er interessert i ørret, naturforvaltning, Hardangervidda og motstandskampen – boka er en viktig milepæl og god oppsummering av IDS profesjonelle virke. Men hvem var egentlig Iacob D. Sømme? Se, det greier etter min vurdering ikke Øystein Nord å gi oss noe godt svar på, så vidda ligger åpent for en oppfølgende, mer analytisk og granskende biografi.

Forfatter og biograf er Øystein Nord. Boka er utgitt på Ossiania Vitenskapsforlag, se <http://www.muller-sars.org/ossiania/>, og er her anmeldt av Øystein Aas.